

De kosten van regelgeving

J.C. Zadoks

Herengracht 96-c, 1015 BS Amsterdam, e-mail jczadoks@euronet.nl

Nederlanders willen graag alles regelen, want het land moet er goed aangeharkt bijliggen. De regels gelden uiteraard voor iedereen, behalve voor mijzelf. Toch zijn er enkele regels waarvan mijn 'ik' en Uw 'ik' het nut erkennen. De verkeersregel 'rechts gaat voor' spaart mensenlevens, zelfs als 'ik' door Wageningen fietsend mij niet aan die regel houd. Is mijn leven mij dan niets waard? Jawel, maar op de fiets voel ik mij onkwetsbaar. En is Uw leven mij dan niets waard? Jawel, maar – och - zo'n vaart zal het wel niet lopen. Zo dacht ik en wist dat het niet mocht. De overheid mag zeker niet zo denken, vandaar dat het hele land sinds 1995 volgelegd is met verkeersrotondes, tot in Wageningen toe. De kosten van die verkeersrotondenregeling zijn pittig.

De kosten van de regelgeving, het maken van de regels (wegenverkeersreglement), het implementeren van de regels (rotondes aanleggen), en toezicht op de naleving (blauw op straat) zijn immens, maar niemand weet hoe groot. Alleen van het toezicht op de naleving weet ik de kosten uit ervaring; zij naderen tot nul. Bij mijn duizenden fietsverkeersovertredingen in Wageningen ben ik eenmaal aangehouden, in die goede oude tijd dat fietsachterlichtjes nog moesten branden na zonsondergang. Mijn achterlichtje was al even recalcitrant als zijn baas.

In de USA is enkele jaren geleden een rel ontstaan doordat een econoom, John Graham, hoogleraar aan Harvard University, tot hoofd benoemd werd van des Presidents 'Office of Information and Regulatory Affairs' (Kaiser, 2001). Hij wil de voor ieder van de US-regelin-

gen een kosten-baten analyse uitvoeren want de regelgeving kost de USA 200 miljard dollars per jaar en daar mag je wel eens over nadenken. Zijn stelling is niet dat regelgeving afgeschaft moet worden maar dat die beter op het doel gericht moet worden. Welk doel? Ja, daar gaat het nu juist om. Zijn in-steek is: minder preventief regelen, meer curatief ingrijpen.

Vele appels, peren en pruimen moeten tegen elkaar afgewogen worden. Wat is de bate van een bespaard mensenleven, nu acuut gered door een longoperatie of op lange termijn gered door een rookverbod? Moeten wij permanent het schamele restje 'natuur' in onze directe omgeving ontzien door ons met een wolk van regels te omhullen of is het op nationaal niveau goedkoper de zaken op hun beloop te laten en het bespaarde geld te steken in goed onderhouden natuurmonumenten waar we de biodiversiteit vanaf de loopbrug mogen bewonderen, daartoe deugdelijk geïnstrueerd door 'earphones' te huur in alle talen?

Dichter bij huis blijvend ontmoet ik wetenschappers die zich met 'institutional economics' bezighouden, waarbij 'institutions' zowel instellingen als regelgeving omvatten (Waibel & Zadoks, 1996). Zo is er veel te rekenen aan de kosten en baten van regelgeving rond de geïntegreerde bestrijding, IPM Integrated Pest Management) (Fleischer *et al.*, 1999). De baten van IPM zijn soms evident, en de belemmeringen die IPM ontdekt in het oog springend. IPM is goed voor de boeren maar andere ondernemers hebben er weinig baat bij. Mede daarom zijn er ver- landen die de import van kunst-

mest hoog en de import van pesticiden laag belasten. Nu heeft de sociaal-econoom iets om aan te rekenen (Agne *et al.*, 1995). In het eigen vaderland subsidieert de overheid de pesticiden-industrie door instituties als het College Toelating Bestrijdingsmiddelen, Plantenziektenkundige Dienst, Algemene Inspectie Dienst en dergelijke deels of grotendeels te betalen. Welke baten levert dat Nederland op tegen welke kosten? Kan het goedkoper en efficiënter?

Wat zijn de kosten en baten van een simpele maatregel zoals het verbieden van aardappelafvalhopen ter vermindering van de aardappelziekte, veroorzaakt door *Phytophthora infestans*? Toen ik nog epidemiologisch kon rekenen heb ik bekeken wat de baten zouden kunnen zijn. Als je het aantal infectieuze afvalhopen door regelgeving terug zou kunnen brengen van twintig tot een, een grote prestatie, zou je de epidemie hoogstens een week vertragen. Wat haalt zo'n maatregel nou uit? Wegen de baten van hoogstens een week uitstel (ongeveer één *Phytophthora* generatie) wel op tegen alle poespas, inclusief bekeuringen en burenruzies door elkaar verlinkende boeren?

Als we de kosten van regelgeving gaan doorrekenen komen we uiteindelijk terecht op de kosten en baten van waarden en normen. Daar wil ik inderdaad heen. Ik wil graag weten wat een concrete en meetbare verbetering aan bijvoorbeeld 'biodiversiteit in Nederland', te bereiken binnen een vooraf aangegeven tijd, gaat kosten aan regelgeving, regelimplementatie en regelnalevingscontrole (NB: dit is de wetenschap van de lange

COLUMN

woorden!). Ik wil graag weten hoeveel de Bestrijdingsmiddelenwet kost per bespaard mensenleven. De antwoorden op dergelijke vragen, met klein of groot bereik, zullen ons inzicht grotelijks verrijken. Het kan best zijn dat ik dan, op basis van verworven inzicht en niet langer zwevend op emotie, zal kiezen tegen het belang mijn eigen portemonnee.

Daarom pleit ik voor meer sociaal-

economisch onderzoek naar regelen gedrag, ook in de gewasbescherming.

Literatuur

Agne, S., Waibel, H., Jungbluth, F & Fleischer, G., 1995. Guidelines for pesticide policy studies. A framework for analyzing economic and political factors of pesticide use in developing countries. Pesticide Policy Project, Publication Series #1. Hannover, Institute for Economics in Horticulture. 27 pp.

Fleischer, G., Jungbluth, F, Waibel, H., Zadoks, J.C. - 1999. A field practitioner's guide to economic evaluation of IPM. Pesticide Policy Project Publication Series #9. Hannover, Institute for Economics in Horticulture. 73 pp.

Kaiser, J., 2001. Harvard professor shakes up regulatory policy. *Science* **294**: 2277-2278.

Waibel, H. & Zadoks, J.C. (Eds.) - 1996. Institutional constraints to IPM. Papers presented at the XIIth International Plant Protection Congress (IPPC), The Hague, July 2-7, 1995. Pesticide Policy Project, Publication Series No. 3. Hannover, 61 pp.